

PERSDOSSIER

Context en informatie bij het
Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei

maart 2021

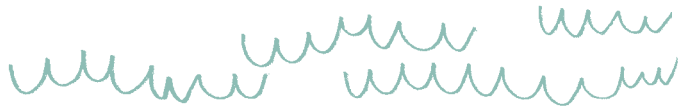
RUIJTE VOOR WATER

Samen werken aan een **DENDER** in balans

1 Context & doelstellingen van het Strategisch Plan

De Dendervallei is gevoelig voor overstromingen en droogte, met schade tot gevolg. Dat komt door het typische reliëf, maar ook door de toegenomen bebouwing in de vallei en de klimaatverandering. We verwachten in de toekomst steeds extremere weersomstandigheden: langere neerslagperiodes en langere droogteperiodes. Om schade door wateroverlast en -schaarste in de toekomst te vermijden, moet er dus actie ondernomen worden.

De Vlaamse Waterweg nv, Departement Omgeving en Provincie Oost-Vlaanderen bundelden daarom eind 2019 hun krachten en startten samen het Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei op. Dat doen ze vanuit hun verantwoordelijkheid voor het waterbeheer en het ruimtelijk beleid in de Dendervallei. Met dit Strategisch Plan gaan ze niet alleen **op zoek naar oplossingen voor wateroverlast en -schaarste, maar koppelen ze die ook aan kansen voor de vallei**. Denk maar aan mogelijkheden op het vlak van wonen, economie, natuur, landbouw en toerisme. Het einddoel van het Strategisch Plan is om een 'voorkeurs-alternatief' voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Dat is een combinatie van verschillende maatregelen die in de Dendervallei kunnen ingezet worden en zo samen wateroverlast en -schaarste aanpakken én tegelijkertijd meerwaarde creëren.

2 Een complex verhaal met belangrijke uitgangspunten

Principes van Meerlaagse Waterveiligheid

De waterbeheerders in Vlaanderen werken volgens de principes van Meerlaagse Waterveiligheid. Deze principes stellen dat, om een duurzame vermindering van schade door wateroverlast te bekomen, er verschillende soorten maatregelen moeten genomen worden.

- > **Protectieve maatregelen:** maatregelen die beschermen tegen overstromingen en overstromingen beheersen (vb. dijken, keermuren, ...)
- > **Preventieve maatregelen:** maatregelen die schade door overstromingen voorkomen (vb. slim (ver)bouwen, regenwater opvangen en hergebruiken, ...)
- > **Paraatheidsmaatregelen:** maatregelen die ervoor zorgen dat als de rivier toch overstroomt, men voorbereid is (vb. waterdichte mobiele schotten voor de deur, zandzakjes, ...)

Iedereen kan dus zijn steentje bijdragen om wateroverlast en -schaarste in de toekomst te voorkomen.

Van welke klimaatvoorspellingen gaan we uit?

Bij de opmaak van het Strategisch Plan gaan we uit van klimaatscenario's die voorspellingen doen voor het jaar 2050 en van het 'hoog klimaatscenario'. Dit is in lijn met de uitgangspunten die gehanteerd worden in het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027, dat momenteel in openbaar onderzoek is.

Wat houdt dat hoog klimaatscenario nu juist in?

Er zijn als gevolg van klimaatverandering meteorologische gevolgen te verwachten voor een aantal parameters, zoals de totale zomer- of winterneerslag, het aantal natte en droge dagen, de verdamping. Dat werkt ook door naar de waterlopen: het opgevangen hemelwater stroomt naar de grachten en beken en uiteindelijk naar de Dender. Op die manier kan klimaatverandering ook zorgen voor een andere waterhuishouding in de Dender: de situatie is immers veranderd in vergelijking met de situatie van vandaag.

De gevolgen van het hoog klimaatscenario voor het klimaat zelf zijn voor Vlaanderen uitvoerig beschreven in [het Mira klimaatrapport 2015](#). Met behulp van klimaatmodellen zijn de meteorologische veranderingen voorspeld.

Welke gebieden dreigen te overstroomen bij dergelijke voorspellingen?

Afhankelijk van de weersomstandigheden overstroomen bepaalde gebieden geregeld en andere slechts bij uitzonderlijk slechte weersomstandigheden. Door de klimaatverandering verwachten we steeds extremere weersomstandigheden. De gebieden die nu slechts uitzonderlijk overstroomen, dreigen daardoor **steeds vaker met wateroverlast te kampen te krijgen**.

Vernieuwing van de stuwen in Vlaanderen

De Vlaamse stuwen op de Dender zijn sterk verouderd. Ze dateren van rond het jaar 1860. Deze houten balkenstuwen worden nog handmatig bediend en hun afvoercapaciteit is te beperkt. Om de Dender ook in de toekomst bevaarbaar te houden en wateroverlast te beperken, worden **zes van de acht stuwen op Vlaams grondgebied vernieuwd** en wordt de stuw van Terafene afgeschaft. De stuw van Dendermonde werd al gerenoveerd in 2012. De Vlaamse Waterweg nv voorziet om de vernieuwde stuwen van Geraardsbergen, Idegem, Pollare, Denderleeuw, Aalst en Denderbelle in de toekomst ook uit te rusten met geautomatiseerde klepbalgen. Die zorgen voor meer nauwkeurigheid, snelheid en veiligheid.

Opwaardering Dender tussen Aalst en Dendermonde

Om de rivier tussen Aalst en Dendermonde **toegankelijker te maken voor grotere binnenschepen**, bereidt De Vlaamse Waterweg nv de opwaardering van de Dender voor. Op dit moment kunnen er slechts schepen tot 600 ton tussen de Schelde en deze twee steden varen. Om de rivier ook in de toekomst een economisch rendabele transportweg te maken, wordt de Dender klaar gemaakt voor schepen tot 1350 ton. Het project opwaardering van de Dender zal in twee fasen worden uitgevoerd:

- > In een **eerste fase** vernieuwt De Vlaamse Waterweg nv het stuwsluiscomplex in Denderbelle.
- > In een **tweede fase** worden aanpassingswerken uitgevoerd aan het pand tussen Dendermonde en de ringbrug in Aalst.

3 Eerste werf binnen Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Dender

Ruimte voor Water Dendervallei vormt de eerste werf in het kader van het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Dender, een initiatief van minister van Omgeving Zuhal Demir, minister van Mobiliteit en Openbare Werken Lydia Peeters en de Provincie Oost-Vlaanderen. Met dit Territoriaal Ontwikkelingsprogramma worden over de gemeentelijke en sectorale grenzen heen de ruimtelijke uitdagingen in de Dendervallei aangepakt.

“Met het T.OP Dender wordt de gebiedsgerichte werking verankerd in een structurele samenwerkingsvorm. Zo versterken we de realisatiekracht in de Dendervallei. Door de krachten en middelen te bundelen, kunnen we zowel bovenlokale ruimtelijke projecten uitvoeren de realisatie van lokale quick wins stimuleren.” zegt An Vervliet, gedeputeerde ruimtelijke planning bij Provincie Oost-Vlaanderen.

Zo worden er projecten opgezet die de omgevingskwaliteit in de Dendervallei moeten verbeteren, maar ook economische groei stimuleren en de effecten van de klimaatopwarming bufferen. Wateroverlast en -schaarste beperken maakt daar deel van uit.

“Het Strategisch Plan ‘Ruimte voor Water – Dendervallei’ brengt de geïntegreerde werkwijze van T.OP Dender in de praktijk. Naar analogie met de ervaringen rond de actualisatie van het Sigmaplan, wordt in overleg met heel wat actoren naar oplossingen gezocht die het overstromingsrisico in de Dendervallei verminderen, maar tegelijk ook meerwaarde creëren, op het vlak van wonen, werken, natuur, landbouw en toerisme.”
Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken

Meer informatie over het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Dender vindt u [in het persbericht](#) of op [de website van de Provincie Oost-Vlaanderen](#).

4 Deel van stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde

Daarnaast zal het Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei deel uitmaken van het stroomgebiedbeheerplan Schelde voor 2022-2027. De [Europese Kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn](#) verplichten waterbeheerders om stroomgebiedbeheerplannen op te maken. Deze plannen moeten maatregelen bevatten die een goede watertoestand bekomen en de negatieve gevolgen van overstromingen verminderen, in dit geval voor de Schelde en zijn zijrivieren.

Meer informatie over de stroomgebiedbeheerplannen vindt u [hier](#).

5 Participatie & communicatie

De opmaak van het Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei gebeurt in **overleg met verschillende actoren én inwoners en bezoekers van de Dendervallei**. Zo werken we structureel samen met de 9 Dendergemeenten (Dendermonde, Lebbeke, Aalst, Denderleeuw, Liedekerke, Roosdaal, Ninove, Affligem en Geraardsbergen), verschillende Vlaamse en provinciale overheden, waterbeheerders, natuurorganisaties, de landbouwsector, toeristische organisaties en actiegroepen. De lokale kennis van deze actoren helpt ons om probleemzones in kaart te brengen, kansen te zien en concrete, toepasbare oplossingen uit te werken.

Omdat de overstromings- en droogteproblematiek complexer is dan ze lijkt, vinden we het belangrijk om de verschillende stakeholders van het Strategisch Plan goed te informeren en betrekken. We geven u hieronder een **overzicht** van de verschillende acties die we in het kader daarvan al hebben genomen.

juni 2020 Opstart Gebiedsgericht Thematisch Overleg Ruimte voor Water

Doel?

Betrekken van de verschillende georganiseerde stakeholders bij de opmaak van het Strategisch Plan.

Wie?

De opdrachtgevers, de 9 Dendersteden en -gemeenten, Vlaamse en provinciale overheden, natuurorganisaties, toeristische organisaties, landbouw- en economische organisaties, waterbeheerders en actiegroepen.

Hoe?

- Jaarlijks 4 bijeenkomsten, fysiek of online (webinars, online workshops & discussiegroepen).
- DATA 2020-heden: 4/6/2020, 7/9/2020, 25/11/2020 en 25/2/2021.
- Daarnaast organiseren we geregeld extra (thematisch of gebiedsspecifiek) overleg tussendoor.

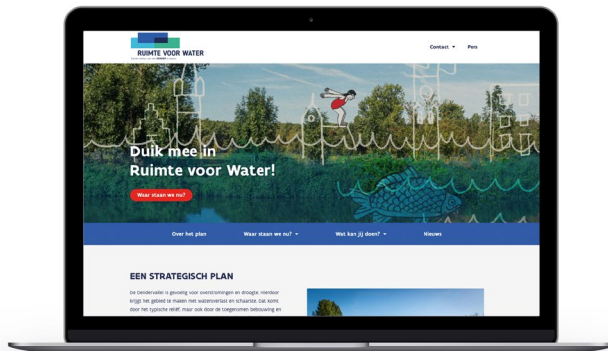

Doel?

- Bewustmaken van de uitdagingen en kansen die op tafel liggen om in de toekomst met wateroverlast en waterschaarste om te gaan.
- Informeren over het Strategisch Plan en het participatieproces.

Communicatiemiddelen?

- Postkaartjes in brievenbussen van de inwoners en bedrijven in de 9 Dendergemeenten.
 - Pop-up infotentoonstelling in elke gemeente
 - Nieuwe website www.ruimtevoorwater.be
 - Facebook pagina
-

dec 2020 Sensibiliserings- en participatiecampagne jan 2021 richting breder publiek

Doel?

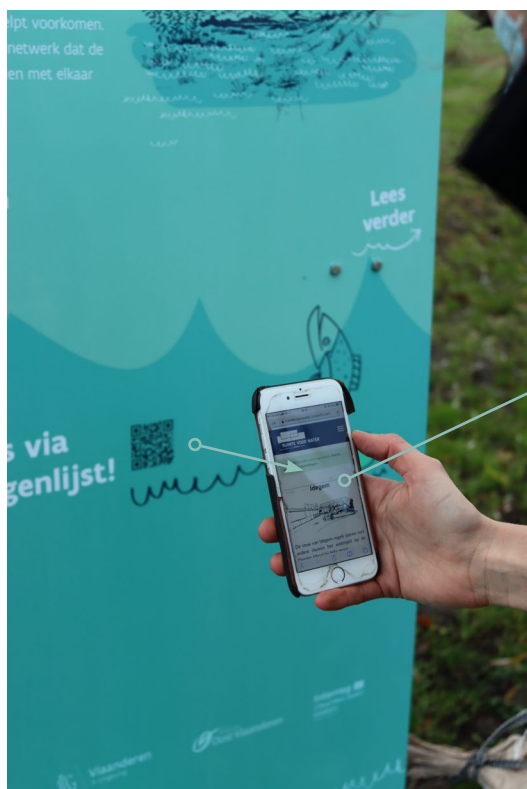
- Bewustmaken van het feit dat wateroverlast op verschillende manieren kan aangepakt worden en dat die oplossingen ook kansen kunnen creëren op andere vlakken (bv. Toerisme, economie, natuur, landbouw, ...).
- Voeling krijgen met wat leeft bij het brede publiek in functie van het samenstellen van combinaties van maatregelen (ook wel 'alternatieven' genoemd).

Hoe?

Door voor bepaalde overstromingsgevoelige plekken verschillende mogelijke oplossingen (scenario's) in beeld te brengen. Vervolgens kon men meteen feedback geven over deze mogelijke oplossingen via een online vragenlijst.

Communicatiemiddelen

- Video met oproep om de scenario's te ontdekken en deel te nemen
- Infopanelen en infoborden langs de Dender op overstromingsgevoelige plekken
- Uitnodiging met fietsroutekaart
- Online vragenlijst
- Facebook campagne

Doel?

Het ambitiedocument vormt het **kompas voor het Strategisch Plan**. Het licht de missie van project toe en concretiseert die in 5 ambities. In de komende maanden werken we in overleg met de verschillende stakeholders in de Dendervallei verschillende combinaties van maatregelen uit. Het ambitiedocument moet ervoor zorgen dat deze combinaties of 'alternatieven' steeds tegemoetkomen aan de vooropgestelde missie en ambities. Dit document werd in de loop van 2020 opgesteld in overleg met de leden van het Gebiedsgericht Thematisch Overleg (GTO) Ruimte voor Water en werd door deze leden finaal goedgekeurd begin 2021. In maart 2021 werd het publiek ter beschikking gesteld op de website.

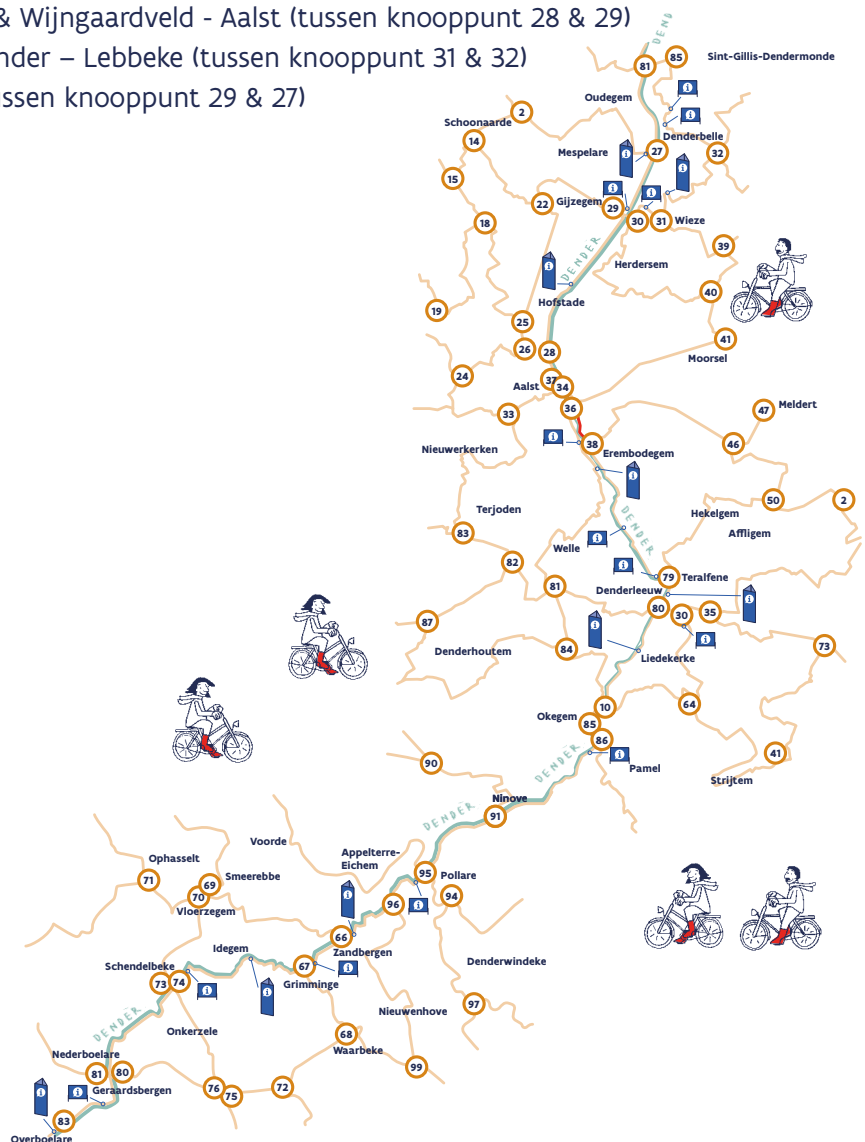

6 Resultaten eerste participatie-ronde brede publiek

Tussen 14 december 2020 en 17 januari 2021 kregen de inwoners en bezoekers van de Dendervallei de kans om feedback te geven op mogelijke scenario's om wateroverlast aan te pakken in de toekomst. Dat kon aan **pop-up-infototems in de Dendervallei** zelf via de smartphone, of van thuis uit (online).

Over volgende plekken kon men meedenken en feedback geven op de voorstellen:

1. Majoor van Lierdelaan – Geraardsbergen (knooppunt 83)
2. Stuw Idegem - Geraardsbergen (tussen knooppunt 74 & 67)
3. Zandbergen – Geraardsbergen (tussen knooppunt 66 & 96)
4. Oude Dendermeersen – Denderleeuw (tussen knooppunt 10 & 80)
5. Begijnenmeers - Liedekerke (tussen knooppunt 80 & 79)
6. Erembodegem - Aalst (tussen knooppunt 79 & 38)
7. Bedrijventerreinen Hofstade & Wijngaardveld - Aalst (tussen knooppunt 28 & 29)
8. Natuurdomein Beneden – Dender – Lebbeke (tussen knooppunt 31 & 32)
9. Mespelare - Dendermonde (tussen knooppunt 29 & 27)

Waardevolle feedback van 435 deelnemers

435

deelnemers

67% ♂
32% ♀

45%

kreeg al te maken met wateroverlast

78%
inwoners

12% bezoekers

5% werkzaam
in de Dendervallei

28% Geraardsbergen
16% Aalst
14% Dendermonde
8% Lebbeke
6% Denderleeuw
5% Ninove
4% Liedekerke
3% Roosdaal
2% Affligem

33%

kwam met Ruimte voor Water in aanraking
via uitnodiging

15%

via via

13%

via infopanelen in de Dendervallei

12%

via de website

9%

via social of nieuwsbrief gemeente

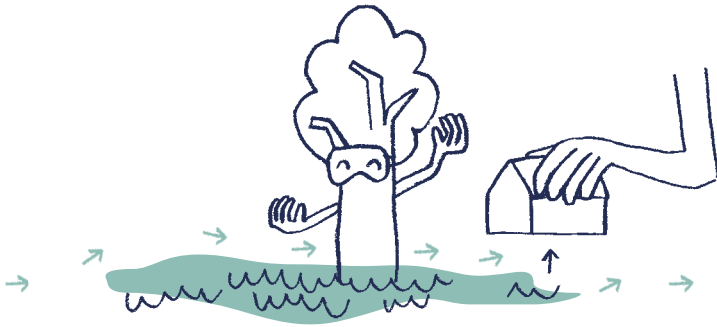
8%

via facebook Ruimte voor Water

Aan de publieksbevraging hebben 435 mensen deelgenomen. Het merendeel daarvan waren inwoners van de Dendervallei, waarbij Geraardsbergen sterk vertegenwoordigd was. Maar ook vanuit de andere Dendergemeenten kwam er feedback. Zo'n 45% van alle deelnemers kreeg al te maken met wateroverlast.

“435 deelnemers lijkt niet veel. De doelstelling van de campagne was dan ook voornamelijk om mensen te sensibiliseren over het feit dat er verschillende oplossingen zijn voor een probleem. We zijn echter zeer tevreden toch de meningen van 435 betrokken mensen te hebben gehoord. De overstromingsproblematiek en de voorgestelde oplossingen liggen niet altijd voor de hand en voor veel mensen is het moeilijk om de urgentie ervan in te zien (zeker als men er zelf nog niet mee werd geconfronteerd). Op deze manier hebben we voeling gekregen met wat leeft onder een deel van de bewoners en bezoekers van de Dendervallei, waarvan een belangrijk deel dat al te maken kreeg met wateroverlast.”
zegt projectleider Michaël Van Rompaey.

Een aantal bevindingen samengevat

Buiten de stedelijke gebieden is een groot deel van de deelnemers te vinden voor het idee om de **vallei in te zetten als overstroombaar landschap** waar vooral plaats is voor natuur en landbouw. Dat betekent echter dat bepaalde woningen in overstromingsgevoelig gebied op lange termijn zouden moeten verdwijnen. Dat valt niet in goede aarde bij de bewoners van die straten. Zij willen niet het slachtoffer worden van keuzes uit het verleden (waarbij hen een bouwvergunning werd verleend) en willen mee kunnen beslissen over hun toekomst. Een bouwstop in overstromingsgevoelig gebied vindt men over het algemeen wél een goed idee.

Een alternatieve oplossing zouden **wachtbekkens in openruimtegebied** kunnen zijn. Naast hun functie om water te bufferen voor gebieden stroomafwaarts, kunnen de dijken tegelijkertijd ook bepaalde woningen beschermen. Bovendien kan een wachtbekken ook zorgen voor opslag van water in drogere periodes. Maar men is bezorgd over de impact op het landschap: de open vergezichten in de Dendervallei zijn erg geliefd. Wachtbekkens worden geassocieerd met kunstmatige, onnatuurlijke constructies die het landschap kunnen verstoren. Het is dan ook belangrijk dat als er wachtbekkens zouden gebouwd worden, zij mooi in het landschap passen én een recreatieve functie kunnen vervullen.

De **verbreding van de Dender** roept diverse reacties op die sterk gebonden zijn aan de locatie waar we ze voorstelden. Ter hoogte van bedrijventerreinen, waar een combinatie werd voorgesteld met kaaimuren voor watergebonden transport, ziet men er kansen voor de economie én de mobiliteit in de regio. Ook in dorpskernen waar men weinig contact voelt met de Dender, staat men open voor het idee van een verbreding gekoppeld aan meer beleving rond het water. Zo wordt de dorpskern beschermd én wordt de relatie met de Dender versterkt. In openruimtegebied is men minder te vinden voor een verbreding, zeker als die ten koste gaat van natuurgebied.

Een andere mogelijke oplossing is **aangepast bouwen of verbouwen**. Ze stelt voor om nieuwe gebouwen op palen of sokkels te bouwen en bestaande gebouwen aan te passen, bijvoorbeeld door schotten te plaatsen, openingen af te dichten of te verbouwen. Vooral voor het bouwen op palen is men in overstromingsgevoelig openruimtegebied niet te vinden omdat men er de open ruimte wil behouden. Voor bepaalde bewoners lijkt dit de ideale oplossing om te blijven wonen waar men woont, voor anderen schrikt het idee dat dit een grote financiële investering vraagt af. Veel anderen vinden dit echter geen langetermijnoplossing. Hoewel er bij bedrijven openheid bestaat om te verduurzamen, blijkt aangepast bouwen of verbouwen geen optie omdat men verwacht dat dit een te grote impact heeft op de rendabiliteit.

Dijken en keermuren lijken op het eerste zicht een evidente oplossing om wateroverlast te voorkomen. Inwoners van de Dendervallei in openruimtegebied of in kleinere dorpen zijn er echter niet voor te vinden omwille van de grote impact ervan op het landschap. Bovendien maakt men zich zorgen over de meer stroomafwaartse gebieden, omdat dijken zorgen voor een snellere afstroom van het water en daar dan problemen kunnen veroorzaken. In bedrijventzones is men wél te vinden voor dijken als die ook extra troeven bieden, zoals mogelijkheden voor watergebonden transport. Ook in stedelijk gebied of grotere dorpskernen zoals Erembodegem is men te vinden voor dijken omdat ze de woningen en handelszaken beschermen.

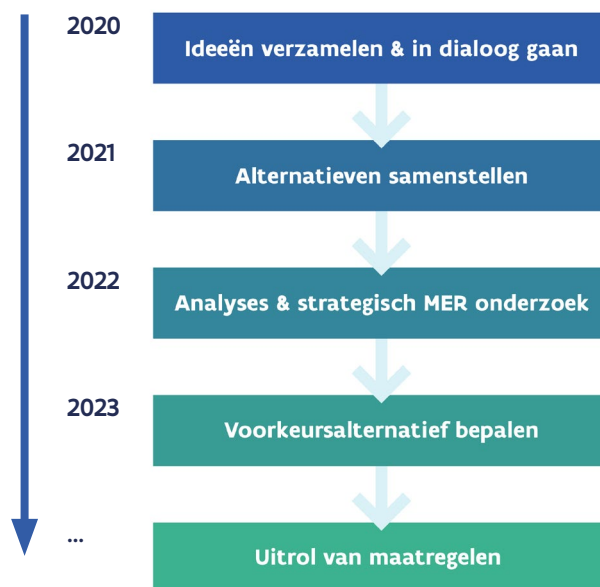
Bevindingen per locatie in videopresentatie

Per locatie stelden we een aantal mogelijke scenario's voor. De bevindingen voor elke locatie werden samengevat in korte videopresentaties, die u via onze [website](#) kunt raadplegen.

7 Verdere proces en participatie

In de komende maanden werken we verder aan mogelijke combinaties van maatregelen of 'alternatieven'. Dat doen we op basis van de resultaten van de publiekscampagne én overleg met de leden van het GTO Ruimte voor Water. In juni plannen we een cocreatieweek, waarbij we intensief met de leden van het GTO de alternatieven verder vormgeven. Die stellen we vervolgens voor aan de inwoners en bezoekers van de Dendervallei.

De alternatieven vatten we samen in een alternatievennota. Deze moet eind 2021 af zijn en zal de basis vormen voor een vervolgtraject, waarbij de alternatieven een grondige studie doorlopen. Een Strategische MER-procedure met publieke raadplegingsronde, kosten-baten-analyses en andere studies moeten ervoor zorgen dat de verschillende actoren in de Dendervallei uiteindelijk samen tot een gefundeerde keuze voor een 'voorkeursalternatief' kunnen komen, dat vervolgens door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd.

8 In beeld

Via [deze link](#) kunt u verschillende beelden en kaartmateriaal van de participatie- en communicatieacties terugvinden. U kunt deze beelden rechtenvrij gebruiken.

9 Contact

Heeft u vragen, wenst u meer informatie of een plaatsbezoek?
Aarzel dan niet om ons te contacteren. We staan u graag te woord.

Provincie Oost-Vlaanderen: Wim L'Ecluse, +32 474 34 51 92

De Vlaamse Waterweg nv: Liliane Stinissen, +32 498 97 53 21

Departement Omgeving: Brigitte Borgmans, +32 473 73 28 30

 www.ruimtevoorwater.be

 info@ruimtevoorwater.be

 [@ruimtevoorwater](https://www.facebook.com/ruimtevoorwater)